

Kommunstyrelsen

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

DIARIENR

KS/2025:251

ER REF Ju2025/02509

Yttrande över Migrations- och asylpakten (DS 2025:30)

Då svarstiden på remissen är mycket begränsad, underlaget omfattande och juridiskt komplicerat är det svårt att på kommunal nivå överblicka konsekvenserna av förslagen. Framöver önskar Flens kommun att svarstiden förlängdes för att möjliggöra för staten att ta del av de kommunala perspektiven. Flens kommun har dock identifierat några punkter som är av intresse att lyfta inför fortsatt lagstiftningsarbete. De omfattande förändringarna på migrationsområdet har både direkt och indirekt påverkan på Flens kommun som är en av de kommuner där Migrationsverket utökar sin verksamhet.

Generella synpunkter

Gränsdragningar i relation till ansvarsfördelningen mellan stat och kommun är fortfarande oklar inom flera områden kopplade till Migrations- och asylpakten. Risken är överhängande att om detta inte förtydligas inför fortsatt lagstiftningsarbete kommer konsekvenserna ytterst att behöva hanteras av kommunerna. Konsekvensbeskrivningen gällande påverkan på kommunal nivå är inkonsekvent. Utredaren beskriver flera konsekvenser på kommunal nivå inom en rad olika politikområden, samtidigt antas att förslagen inte kommer leda till kostnadsökningar för kommunen. Att utökade ansvarsområden inte leder till ökade kostnader är inte ett rimligt antagande. Flens kommun önskar en fördjupad analys och en utökad dialog mellan stat, region och kommun gällande de förändringar som sker på migrationsområdet och dess konsekvenser för hela mottagningssystemet. I en fördjupad analys behöver kommunerna involveras gällande bedömningar av ekonomiska konsekvenser på kommunal nivå.

Mottagandedirektivet

Utredningen föreslår att Mottagandelagen ska träda i kraft enligt mottagandeutredningens tidigare förslag den 1 oktober 2026. Flens kommun har lämnat re-

missvar i frågan och ser flera utmaningar med förslagen. Flens kommun anser att övergången av ansvaret för sociala insatser i boendet från Migrationsverket till kommunerna innebär en stor påverkan på kommunen och staten behöver möjliggöra en övergångsperiod för att ge kommunerna en rimlig möjlighet att ställa om.

Flens kommun anser därtill att flera oklarheter behöver redas ut i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Till exempel bör Migrationsverket ha ett skarpt krav att ordna insatser för de boende, för vuxna och särskilt för barn och unga. Det är viktigt, särskilt ur ett barnperspektiv, att boendemiljön upplevs som trygg och att de boende inte blir passiviserade. Utifrån de rapporter som Flens kommun tagit del av i relation till mottagnings- och återvändandecenter är situationen för barn mycket bekymmersam (se Sveriges kommuner och regioners skrivelse – *gällande situationen kring Migrationsverkets mottagande- och Återvändandecenter* till regeringen i september 2025). Enligt mottagandedirektivet ska medlemsstaterna se till att underåriga har möjlighet att delta i fritidsverksamheter, inklusive lekar och fritidsaktiviteter som lämpar sig för deras ålder, och i utomhusaktiviteter nära boendet. Att Migrationsverket därtill har kunskap om och beredskap för att hantera oro bland de boende för att kunna förebygga behov av akuta insatser från kommun och region är oerhört viktigt ur ett kommunalt perspektiv.

Ensamkommande barn, rätten till god man och offentligt biträde

Utredningen innehåller förslag som påverkar processer kopplade till att utse företrädare, eller tillfällig företrädare samt väcka talan om förmyndare kring ensamkommande barn och därmed de kommunala överförmyndarnas verksamhet. Det är överförmyndare som tillser barnets rätt till god man att företräda dem och deras rättigheter i vårdnadshavarnas frånvaro under asylprocessen, denna ordning bör inte ändras enligt Flens kommun.

En mer skyndsam process för att utse gode män för ensamkommande barn föreslås i och med Migrations- och asylpakten. Kommunerna behöver säkerställa att gode män har tillräcklig kompetens om barns rättigheter i asylprocessen och de nya regelverk som följer av EU:s migrations- och asylpakt. Vilket innebär att kommunen själv måste ha kompetens inom området. Förslagen innebär behov av utvecklade utbildningsinsatser för gode män, tydligare rutiner för tillsyn av gode män samt förstärkt samverkan med Migrationsverket och regionerna för att säkerställa en rättssäker och sammanhållen hantering av barnens behov. Gode män med särskild juridisk kompetens kring barns rättigheter i asylprocessen är och kommer vara en stor utmaning för kommunerna att hitta. Gode män med högre kvalifikationer innebär högre arvode och de kommer inte att engagera sig ideellt på samma sätt som andra gode män. Kostnaderna för detta hamnar hos kommunen utifrån nuvarande ordning där ersättningarna till kommunerna inte täcker faktiska kostnader.

I konsekvensbeskrivningen skriver utredaren att förslagen i Migrations- och asylpakten inte kommer innebära någon ökad kostnad för kommunerna. Flens kommun motsätter sig detta utifrån det som beskrivits ovan. Flens kommun anser att regeringen behöver säkerställa ett fungerande ersättningssystem ifall förslagen ska genomföras.

Enligt utredningen Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31) föreslås att rätten till offentligt biträde för ensamkommande barn tas bort. Denna förändring innebär en förskjutning av kostnader och ansvar från stat till kommunal nivå genom gode män. Något som riskerar att försämra barns möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda utifrån den problematik som beskrivits ovan. Flens kommun anser därför att detta förslag inte ska beredas vidare.

Ekonomiska konsekvenser

Staten har, genom Migrationsverket, huvudansvaret för de asylsökande som bor i kommunerna. Det är av stor vikt att staten ger kommunen förutsättningar att bidra i flyktingmottagandet genom att ersätta kommunerna för deras faktiska kostnader i relation till migrationsområdet. Flens kommun uppmärksammar gång på gång att de statliga utredningarna på migrationsområdet förbiser detta genom att skriva att konsekvenserna av förslagen inte innebär ökade kostnader på kommunal nivå. Detsamma gäller denna utrednings konsekvensanalys. Staten behöver tänka om i dessa frågor och säkerställa ett adekvat ersättningssystem som täcker faktiska kostnader, särskilt i de kommuner där Migrationsverket bedriver en omfattande verksamhet. Det är en förutsättning för att flyktingmottagandet ska fungera väl.

Ann-Charlotte Munter (S)
Kommunstyrelsens ordförande